

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U100361

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 09-06-2023

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сухомлинська Леся Віталіївна

2. Sukhomlynska Lesia V.

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 011

Назва наукової спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 08-06-2023

Спеціальність за освітою: 02.20.00 іноземні мови (дві мови) іспанська, англійська

Місце роботи здобувача: Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського

Код за ЄДРПОУ: 25805035

Місцезнаходження: вул. Берлінського, буд. 9, м. Київ, 04060, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 01.011.001

Повне найменування юридичної особи: Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 02141221

Місцезнаходження: вул. Богдана Хмельницького, буд. 10, м. Київ, 01030, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 02141221

Місцезнаходження: вул. Богдана Хмельницького, буд. 10, м. Київ, 01030, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 14.07, 14.09

Тема дисертації:

1. Формування у дітей ціннісного ставлення до тварин освітньо-виховними та художньо-образними засобами (кінець XIX – початок XXI ст.)
2. Developing value-based attitude to animals in children by using education and imaginative instruments (late XIX – early XXI)

Реферат:

1. Дисертація є комплексним дослідженням проблеми морально-етичного виховання дітей у дусі співжиття і комфортного співіснування людини і світу живого, невід'ємною частиною якого вона є, і від розв'язання якої певною мірою залежить майбутнє всього людства. У цьому контексті особливої уваги заслуговує проблема взаємовідносин між людиною/дитиною та твариною. Нині вона постала як актуальна. Аби усвідомити всю її злободенність та гостроту маємо звернутися до її витоків і засад, здобутків, напрацювань і прорахунків, які її супроводжували впродовж усього історичного розвитку. Розбудова відповідного сучасного освітньо-виховного простору вимагає опертя на історико-педагогічне знання, вивчення його складу, структури, тобто нерозривного зв'язку минулого, сучасного і майбутнього у загальному русі до розв'язання зазначених питань.

Дисертація носить міждисциплінарний характер, дотична до декількох галузей наук – насамперед освітніх, літературознавчих, правових, а також природничих, медичних, сільськогосподарських, в яких тварини виступають об'єктом або суб'єктом дослідження чи виконання професійних завдань. Відтак, вибір історико-педагогічної теми дослідження, її міждисциплінарність спонукали нас до пошуку, залучення, вивчення та класифікації досить широкого кола джерелознавчої літератури та джерел, аналіз яких дозволив здійснити цілісну об'єктивну й неупереджену оцінку розвитку обраної теми. Обрані підходи до дослідження, й насамперед хронологічно-системний надали змогу прослідкувати появу і розвиток різних концепцій щодо виховання у дітей гуманного ставлення до тварин, охарактеризувати їх залежність від багатьох чинників, а саме: ставлення до цих проблем у суспільстві, ролі громадської думки, спрямованості освітнього процесу, насамперед його змістового наповнення, віку дитини, відображення питань життя і поведінки тварин в літературі для дітей, роль авторитетного дорослого (вчителя, батька/матері, дитячого письменника, літературного героя) тощо, тобто розглянути це явище у контексті соціально-культурних, педагогічних і почасти суспільно-політичних детермінант. Саме цей підхід дав змогу прослідкувати наступність і перервність у розвитку цієї тематики, зникнення у певні роки через те, що перед освітою і вихованням постали завдання, не притаманні дитинству. Як інструментарії застосовано історіографічний, герменевтичний, мікроісторичний, біографічний підходи, що були реалізовані через такі методи як аналіз, синтез, узагальнення та ін. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше: – темою обрано генезу формування у дітей ціннісного ставлення до тварин як окрему педагогічну і освітньо-виховну проблему, розроблено концептуальні засади і методологію цього феномена з опорою на достатню джерельну базу, що у своїй сукупності дозволило системно і цілісно прослідкувати процеси становлення і розвитку комплексу гуманістичних ідей щодо поводження з тваринами засобами навчально-пізнавальної та дитячої літератури, освітнього процесу, позакласної та позашкільної діяльності, візуальних джерел з кінця XIX до початку XXI століття; – розкрито подальший розвиток поєднання морально-етичних, емоційно-ціннісних і діяльнісних складників як головної умови виховання у дітей почуття піклувального і бережливого ставлення до світу живого, насамперед до свійських тварин; – визначено й охарактеризовано концепції, що панували в різні віки і десятиліття: романтично-ідеалізовану (для найменших) і пізнавально-співчутливу (для старших) (кінець XIX – початок XX ст.); соціально-утилітарно-прагматичну (радянський період XX ст.), усвідомлено-відповідально-діяльнісну (кінець XX –початок XXI ст.), які, часом, надавали приклади ставлень, протилежних панівним. Подальшого розвитку в дослідженні набули: – розкриття ідей гуманного ставлення до всього живого, яке висловлювали в своїй педагогічній, художній, публіцистичній творчості та в епістолярній спадщині видатні педагоги й письменники (І. Горбунов-Посадов, Б. Грінченко, В. Сухомлинський, К. Ушинський,); – класифікація, систематизація і аналіз джерел з проблематики дослідження, до якої були широко залучені бібліографічні видання-каталоги, як цінні ресурси розкриття розглядуваної проблеми. У ході дослідження уточнено: – понятійно-категоріальний апарат дослідження (тварина, світ живого, співчуття, милосердя, відповідальність, антропоморфізм, анімалізм, література, для дітей, популяризаторська література); – роль і значення дитячої літератури і підручників для читання; науково популярної та пізнавальної літератури; хрестоматій та антологій дитячої літератури крізь призму екологічної етики, гуманізації освіти, її морально-етичного потенціалу у вихованні етичного ставлення до світу живого.

2. This scientific work is comprehensive research of the issue of moral and ethical education of children that promotes cohabitation and comfortable coexistence of humans and living world an integral part of which they are, and the solution of which, to an extent, determines the future of the humanity. In this context, a special attention should be given to the issue of the relations between a human/child and an animal. This issue is very relevant nowadays. To understand its urgency and acuteness we need to look at its origins and backgrounds, achievements, best practices, and miscounts that followed it during the historical development. Building a relevant modern educational space requires drawing on historical and pedagogical knowledge, examination of its composition, structure, in other words, relating past, present, and future in the general movement toward solving the mentioned issues. This paper is multidisciplinary, adjacent to several science dimensions, primarily, education, literature, law, as well as natural science, medicine, agriculture, in which animals are involved, to solve professional

tasks. Therefore, the choice of this historic and pedagogical topic for research, its multidisciplinary spurred the search, engagement, study, and classification of quite broad spectrum of source literature, as well as sources, the analysis of which allowed for wholesome, objective, and non-bias evaluation of the subject of choice. The approaches chosen for the research with chronologic and history one being the primary, enabled us to trace the emergence and development of different concepts to develop humane treatment of animals by children, describe their conditioning upon many factors, namely, how these issues are viewed in the society, the role of public perception, the focus of educational process, and its contents, first of all, child's age, reflection of the issues of animal life and behavior in children's literature, the role of a trusted adult (a teacher, parents, children's book writer, literature character) etc., in other words, look at the phenomena in the context of social and political factors. This is the approach that helped to see the succession and discontinuity in the development of this theme, its disappearance in some years since education fulfilled atypical for childhood tasks. Historiographic, hermeneutic, microhistory and biographical approaches were used as tools and implemented through such methods as analysis, synthesis, generalization, etc. Scientific novelty of the research lies in the fact, that for the first time ever: –selected as the topic was the genesis of developing value-based attitude toward animals as a dedicated pedagogical and educational problem, developed were the conceptual backgrounds and methodology of this phenomenon with the basis on sufficient source base which in its aggregate allowed for systematic and wholesome study of the processes for establishing and developing the framework of humanistic ideas with regard to treating animals using the tools of educational and cognitive as well as children's literature, educational process, extra curriculum activity of the late XIX to the early XXI centuries; – discussed was the further development of combination of moral and ethical, emotional, and value-based, as well as activity components, as the main prerequisite to teach children the importance of care and careful treatment to the living world and domestic animals, first of all; – defined and described were the concepts that dominated in different years and decades: romantic and idealistic (for the youngest), and cognitive and sympathy (for the 20 oldest) (late XIX – early XX century); social-utilitarian-pragmatic (Soviet era), conscious-responsible-active (late XX – early XXI century), which, with time, set examples of attitudes that were different from those dominant. The following was further developed in the research: – discussing the ideas of humane treatment of all living that were voiced out in their pedagogical, literary and publicity works and epistolary heritage by infamous pedagogues and writers (I. Horbunov-Posadov, B. Hrinchenko, V. Sukhomlynskyi, K. Ushytskyi); – classification, systematization and analysis of sources and problems of the research to which we included bibliographic catalogues as valuable resources for the discussion of the issue under consideration. The following were clarified in the process of the research: – conceptional and category framework (animal, living world, sympathy, compassion, responsibility, anthropomorphism, animalism, literature for children, promotional literature); – role and significance of children's literature and reading textbooks; popular scientific literature through the lens of environmental ethics, humanization of education, its moral and ethical potential in bringing up ethical attitude to living world.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Топузов Олег Михайлович
2. Topuzov Oleh M.

Кваліфікація: д.пед.н., 13.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Білавич Галина Василівна
2. Bilavych Halyna Vasylivna

Кваліфікація: д.пед.н., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пустовіт Григорій Петрович
2. Pustovit Grigiriy Petrovich

Кваліфікація: д.пед.н., 13.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Журба Катерина Олександрівна

2. Zhurba Kateryna Oleksandrivna

Кваліфікація: д.пед.н., 13.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Загородня Алла Анатоліївна

2. Zahorodnya Alla Anatoliyivna

Кваліфікація: д.пед.н., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Богданець-Білоskalенко Наталія Іванівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Богданець-Білоskalенко Наталія Іванівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Реєстратор

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Т.А.